

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Лагутіна А. К.,

викладач кафедри практики та методики навчання англійської мови Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті розкрито необхідність визначення місця новітніх інформаційних технологій у системі навчання англійської мови з позиції методики викладання іноземної мови у вищій шкільній підготовці майбутніх учителів до використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті. Окреслено основні шляхи впровадження ІКТ у процес навчання англійської мови у ВНЗ на сучасному етапі. Наведено практичні приклади використання проектно-методики на базі новітніх інформаційних технологій на практичних заняттях з англійської мови у ВНЗ.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, самостійна робота студентів, електронні інтерактивні дошки, методичні проекти.

Оновлення змісту освіти є визначальною складовою реформувати освіти в Україні і передбачає приведення його у відповідність до сучасних потреб особистості і суспільства. Відповідно до державного стандарту метою навчання іноземних мов у межах базового курсу є оволодіння студентами основами іноземного спілкування, у процесі якого здійснюється освіта, виховання і розвиток особистості. Державна програма «Освіта» (Україна XXI століття) та документи Уряду і Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України визначають завдання освіти й виховання, які мають бути спрямовані на розвиток творчої особистості, здобуття додаткових знань, умінь та навичок за інтересами підготовки до соціально-громадської діяльності, на допрофесійну підготовку та професійне самовизначення [1, 30].

Метою даної статті є визначення місця новітніх інформаційних технологій у системі навчання англійській мові з позиції методики викладання іноземних мов у вищій школі.

З точки зору науковців, які займаються проблемами викладання іноземної мови, очевидним є те, що проведення навчальної діяльності на часному етапі стає неможливе без залучення нових форм та методів викладання, а також без залучення новітніх інформаційних технологій такої їх складової, як технічні засоби навчання. Зокрема, В. Мошков окремою велику кількість варіантів їх використання: так званий «цілий варіант» — самостійне створення тексту студентами на основі готового візуального ряду; самостійне створення візуального ряду студентами за допомогою фото- або відеокамери; використання ПК для створення власних аудіовізуальних матеріалів за допомогою програмного забезпечення (презентації у *PowerPoint*, засоби *SMART Notebook*) межах роботи над навчальними проєктами і їх представлення на інтерактивних дошках [2, 6]. Різноманітні аспекти організації навчальної діяльності студентів з таким електронним засобом навчання як електронна інтерактивна дошка *SmartBoard* в аудиторній та позааудиторній роботі розглянуто у наукових працях В. Зінурова (варіанти методу навчальних проєктів).

Для того, щоб визначити роль і місце інтерактивних дошок у навчальному аспекті, необхідно з'ясувати, що саме собою являє електронна інтерактивна дошка. Викладачі стали першими, хто усвідомив великий потенціал електронних інтерактивних дошок для навчання, виступів і презентацій. І донині інтерактивними дошками, головним чином, користуються саме викладачі. Про це свідчать розробки сучасних методистів і актуальні статті викладачів-практиків.

Електронні інтерактивні дошки — це ефективний спосіб впровадження електронного змісту й мультимедійних матеріалів у навчальне середовище вищого навчального закладу. Спираючись на дослідження С. Прийма, ми можемо виокремити і перелічити наступні види світлової діяльності, які стають доступними при використанні електронної інтерактивної дошки: робота з текстом і зображеннями; створення заміток за допомогою електронного чорнила; збереження зроблених приміток для передачі по електронній пошті, розміщення в Інтернеті або друкування; перегляд вебсайтів; створення за допомогою шаблонів і зображень власних завдань для занять; демонстрація нанесення заміток поверх тексту, зображень, відео; використання будованого в програмне забезпечення інтерактивної дошки презентаційного інструментарію для збагачення дидактичного матеріалу; демонстрація презентацій, створених студентами; робота з будь-

якими програмами з пакету *Microsoft Office: Word, Excel, PowerPoint*, тощо.

Як свідчать результати практичних випробувань Б. Андрієвського та О. Співаковського, використання такого роду технологій на практичному занятті й поза ним сприяє налагоджуванню зв'язку зі студентами та більш активному їх залученню до процесу навчання. Адже навчання завжди було діяльністю соціальною, тому що свої переконання й погляди люди завжди затверджували за допомогою діалогу. Сучасні освітні теорії С. Ракова, О. Саган, Ю. Триус, В. Парко, говорять про необхідність стимулювати зацікавленість студентів, що є наріжним камнем знання.

Мотивацію найкраще можна визначити, як прагнення студента брати участь в освітньому процесі. Хоча студенти можуть однаково прагнути виконання будь-якого завдання, джерела їхньої мотивації бувають різними: у одних внутрішня мотивація — через рефлексію й активну участь в освітньому процесі, що веде до пізнання й самоствердження; в інших — зовнішня мотивація: різного роду спокуси, бажання одержати заохочення або першим вирішити поставлене викладачем завдання [3, 5].

Використання електронних інтерактивних дошок у навчальному середовищі спонукає до реалізації поставлених завдань студентів як із зовнішнім так і з внутрішнім типом мотивації:

- студенти із внутрішньою мотивацією прагнуть виступити біля електронної дошки для демонстрації товаришам своїх особистих досягнень;

- студенти із зовнішньою мотивацією підпадають під загальний вплив захоплення новою технологією, і задоволення від роботи з електронною дошкою викликає прагнення до активної участі в навчанні [3, 55].

Підвищення рівня зацікавленості студентів роботою (особливо тих, хто має зовнішню мотивацію) призводить до загального підвищення зацікавленості навчальним процесом і до поліпшення рівня відвідуваності занять. Електронні інтерактивні дошки досить привабливі для студентів ВНЗ, щоб витримати конкуренцію з популярними серед молоді електронними пристроями (наприклад, кишеньковими іграми, мобільними телефонами й MP3-плеєрами). Вони зосереджують увагу студента на вирішенні завдання, здатні викликати ентузіазм, створюють додаткову мотивацію для відвідування занять. Електронні інтерактивні дошки більш успішно, ніж будь-який інший відволікаючий пристрій або гра, популяризують серед молоді навички роботи з комп'ютерами, які необхідні для професійної підготовки конкурентоспроможного фахівця у ХХІ ст.

Саме тому ми пропонуємо залучити студентів до самостійної роботи з персональним комп'ютером. При цьому необов'язковою є наявність у кожного студента прямого доступу до ПК, роботу можна організувати у невеликих групах (від трьох до п'яти осіб), враховуючи особисті інтереси та персональні вподобання, допускаючи самостійний розподіл на команди або робочі групи чи пари.

Для того, щоб успішно залучити більшість своїх студентів до роботи, викладачу необхідно докласти певних зусиль: наприклад, самостійно опанувати основні принципи роботи із програмним забезпеченням типу *PowerPoint* і витратити певну кількість власного часу на створення зразка, що є обов'язковим для ознайомлення студентів з основними вимогами до проектів-презентацій.

Ефективність такого методу організації самостійної роботи студентів підтверджують наступні наукові теорії: **конструктивізм** — припускає вибір й обробку учнем інформації, створення гіпотез й досягнення результату через особисте засвоєння знання; **активне навчання** — учні сприймають отримані від викладача інструкції (лекції) не пасивно, а шляхом особистої участі в процесі (читання, письмо, обговорення, аналіз, і самостійний підбір та оцінка матеріалу); **колективне навчання** — в освітній процес залучається вся академічна група (одночасно або підгрупами): викладач фокусує увагу студентів і на власний розсуд вибудовує взаємодію окремих робочих груп [5, 15].

На практичних заняттях з дисциплін обов'язкового курсу, які проводяться у комп'ютерному класі (практичної фонетики, практичної граматики, практики усного та писемного мовлення), найбільшими труднощами навчання із застосуванням сучасних технологій залишається підтримка динамічної взаємодії зі студентами, кожний з яких працює за окремим комп'ютером. Електронні інтерактивні дошки допомагають подолати ці труднощі і збагачують можливості комп'ютерних технологій, надаючи великий екран для роботи з мультимедійними матеріалами. Цей екран, який можуть бачити всі присутні в аудиторії, виводить взаємодію студентів з викладачем на новий рівень. Інтерактивна технологія електронної дошки і можливості програмного забезпечення дозволяють влаштувати в навчальній аудиторії заходи, у яких беруть участь всі присутні.

В останні роки все частіше піднімається питання про застосування інформаційних технологій у навчанні іноземних мов. Це стосується не лише нових технічних засобів навчання, а й нових форм та методів викладання. Оскільки головною метою навчання іноземних мов є формування і розвиток комунікативної культури студентів, навчання практичного оволодіння іноземною мовою, викладач має створити

сприятливі умови для кожного, обрати такі методи навчання, які б дозволили усім без винятку виявити свою активність та творчість. Завданням викладача стає активізація пізнавальної діяльності студента в процесі навчання іноземних мов. Для забезпечення успішного засвоєння матеріалу, інтелектуального розвитку студентів, створення творчої атмосфери ми пропонуємо використати метод навчальних проєктів — самостійної роботи над темою під керівництвом викладача. Батьківщиною цього методу є США, де він набув широкого впровадження наприкінці XIX століття. Вивчення даного методу вітчизняними методистами і науковцями підтвердило його продуктивність, проте виявило необхідність адаптації до умов України. Саме тому в Україні перші проєкти було започатковано лише у якості експерименту на Житомирщині у 1998 році [5, 20]. Переваги такого виду навчальної діяльності полягають у тому, що, готуючи проєкт самостійно, студенти вчаться працювати в групі (*team-building*), допомагати та підтримувати один одного, знаходити інформацію з різних джерел, оформлювати матеріал та представляти його; оцінювати власну роботу, порівнюючи її з іншими, аналізувати власний рівень володіння іноземною мовою у різні періоди навчання та бачити досягнення, застосовувати набуті знання на практиці. Це — один із шляхів підготовки людини до життєтворчості у сучасному суспільстві.

Організація роботи за методом проєктів виконується за планом:

1. Вибір теми проєкту з обов'язковим урахуванням актуальності, цікавості та практичного використання результатів.
2. Підбір викладачем запитань та завдань (згідно до програмних вимог навчального модуля), формулювання мети, розробка плану роботи над проєктом.
3. Складання списку джерел додаткової інформації (література, періодика, вебсайти).
4. Формування груп, визначення лідерів, оголошення теми та мети проєкту, обговорення плану роботи.
5. Періодичний контроль та короткий звіт представників груп щодо виконаної ділянки роботи (може проводитися на початку заняття замість *warming-up*).
6. Попередні консультації груп з викладачем, підготовка до презентації.
7. Презентація та захист проєкту.
8. Оголошення підсумків та їх обговорення.

Враховуючи позиції сучасних вітчизняних педагогів (Б. Андрієвського, Г. Кравцова, М. Львова, Н. Морзе, В. Одинцова, С. Ракова, О. Саган, Ю. Триус, В. Шарко), у своєму дослідженні ми більш детально

зупинилися саме на такій формі організації навчальної діяльності, як робота над проектами, тому що спільна групова робота означає для студента навчатися самому, навчаючи інших. Ми схильні вважати, що такий підхід також надає додаткову можливість підготовки до професійної діяльності вчителя, а це набуває особливої актуальності у вищому навчальному закладі із педагогічною спрямованістю. Спираючись на думку В. Кузовлева, що спільне навчання сприяє також заповненню прогалин у засвоєнні знань, нами створюються тимчасові групи з 4–5 студентів, які виконують різні за типом та часом виконання проекти. Групи є мобільними, і на кожний новий проект їх склад змінюється. Це дає можливість звикати один до одного, змінювати свою позицію в групі: одного разу ти — лідер, іншим разом — консультант або рядовий член команди [4, 132]. Такий метод роботи над проектами можна застосовувати як на поточних заняттях, так і під час підготовки позааудиторних заходів.

Таким чином, підсумовуючи специфіку використання методу навчальних проектів наряду із залученням новітніх інформаційних технологій, ми дійшли висновку про те, що такий вид організації навчальної діяльності розширює словниковий запас студентів, сприяє закріпленню граматичних навичок, розвиває нестандартне мислення є засобом індивідуального зворотного зв'язку викладача і студента. Студенти вчать працювати творчо, співпрацювати в невеликих групах, поєднувати мовні навички та власну фантазію.

ДЖЕРЕЛА

1. Закон України «Про освіту» — К., 1996. — 66 с.
2. *Мошков В. В.* Навчання іноземних мов: деякі підсумки та перспективи / В. В. Мошков // *Іноземні мови.* — 2000. — №1. — С. 6–9.
3. *Пассов Е. И.* Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Е. И. Пассов. — М., 1991 — С. 5, 132.
4. *Кузовлев В. П.* Индивидуализация обучения иноязычной речевой деятельности как средство создания коммуникативной мотивации / В. П. Кузовлев. — Липецк, 1981–105 с.
5. Вісник програм шкільних обмінів. — Київ. — 2001–2003 рр. — №№ 9, 10, 13–15, 18.
6. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття) — К.: МО, 1994.— 35 с.

Использование новейших информационных технологий в обучении английскому языку в ВУЗе

В статье раскрыто необходимость определения места новейших информационных технологий в системе обучения англий-

скому языку с позиции методики преподавания иностранного языка в высшей школе, подготовки будущих учителей к использованию информационно-коммуникационных технологий в образовании. Обозначены основные пути внедрения ИКТ в процесс обучения английскому языку в ВУЗе на современном этапе. Приведены практические примеры применения проектной методики на базе новейших информационных технологий на практических занятиях по английскому языку в ВУЗах.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, самостоятельная работа студентов, электронные интерактивные доски, метод учебных проектов.

The usage of the newest information technologies in English language teaching in higher educational institutions

The article reveals the necessity of the defining the place of the newest information technologies in the system of English language teaching from the point of view of foreign language teaching methodological approach, applied in higher educational institutions; the pre-service teachers' preparation for the application of information and communication technologies in education. The main ways of ICT incorporation in the process of English language teaching, applied in higher educational institutions nowadays. The practical examples of project work, based upon the newest information technologies implementation during practical studies of English in higher educational institutions.

Key-words: information and communication technologies, students' self-study, whiteboards, project-work.